

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

REZOLIUCIJOS

TARYBA

TARYBOS REZOLIUCIJA

2009 m. lapkričio 30 d.

dėl veiksmų plano, skirto įtariamųjų ar kaltinamųjų baudžiamuosiuose procesuose procesinėms teisėms stiprinti

(Tekstas svarbus EEE)

(2009/C 295/01)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

kadangi:

- (1) Europos Sąjungoje įtariamųjų ar kaltinamųjų baudžiamuosiuose procesuose, kurie šioje rezoliucijoje apima ikiteisminį ir teismo nagrinėjimo etapus, teisių apsaugos bendras pagrindas yra Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (toliau – Konvencija).
- (2) Be to, Konvencija taip, kaip ją aiškina Europos žmogaus teisių teismas, yra svarbus valstybių narių pasitikėjimo viena kitos baudžiamojo teisingumo sistemomis ir tokio pasitikėjimo stiprinimo pagrindas. Tuo pačiu metu yra sričių, kuriose Europos Sąjungos vardu galima imtis tolesnių veiksmų siekiant užtikrinti visapusišką Konvencijos standartų įgyvendinimą ir jų laikymąsi, ir, prireikus, užtikrinti nuoseklų taikytinų standartų taikymą bei gerinti galiojančius standartus.
- (3) Europos Sąjunga sėkmingai sukūrė laisvo judėjimo ir apsigyvenimo erdvę, kurios privalumais piliečiai naudojami vis daugiau keliaudami, studijuodami ir dirbdami kitose, ne savo gyvenamosios vietos, šalyse. Tačiau vidaus sienų panaikinimo ir vis didesnio naudojimosi judėjimo bei apsigyvenimo laisvėmis neišvengiama pasekmė – vis didesnis asmenų, dalyvaujančių baudžiamuosiuose procesuose kitoje, ne savo gyvenamosios vietos, valstybėje narėje, skaičius. Tais atvejais procesinės įtariamųjų ar kaltinamųjų teisės tampa ypač svarbios siekiant užtikrinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą.
- (4) Iš tiesų, nors Europos Sąjungos lygiu buvo imtasi įvairių priemonių siekiant užtikrinti aukštą piliečių saugumo lygį, taip pat reikia spręsti konkrečias problemas, kurių gali atsirasti, kai asmuo yra įtariamasis ar kaltinamasis baudžiamajame procese.
- (5) Todėl reikia konkrečių veiksmų, susijusių su procesinėmis teisėmis, kad būtų užtikrintas baudžiamojo proceso teisingumas. Tokie veiksmai, kurie gali apimti teisės aktus ir kitas priemones, sustiprins piliečių pasitikėjimą, kad Europos Sąjunga ir jos valstybės narės apsaugos ir užtikrins jų teises.
- (6) 1999 m. Tampėros Europos Vadovų Taryba padarė išvadą, kad įgyvendinant tarpusavio pripažinimo principą taip pat reikėtų pradėti darbą, susijusį su tais proceso teisės aspektais, dėl kurių laikoma būtina nustatyti bendrus būtiniausius standartus, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos taikyti tarpusavio pripažinimo principą, laikantis valstybių narių pagrindinių teisės principų (37 išvada).
- (7) 2004 m. Hagos programoje taip pat nurodyta, kad tolesnis tarpusavio pripažinimo, kuris yra teismo bendradarbiavimo pamatas, įgyvendinimas reiškia procesinių teisių baudžiamosiose bylose lygiavėrių standartų kūrimą, remiantis valstybių narių apsaugos priemonių esamo lygio tyrimais ir tinkamai gerbiant valstybių narių teises tradicijas (III 3.3.1. punktas).

- (8) Tarpusavio pripažinimu suponuojama, kad valstybių narių kompetentingos institucijos pasitiki kitų valstybių narių baudžiamojo teisingumo sistemomis. Siekiant stiprinti tarpusavio pasitikėjimą Europos Sąjungoje, svarbu, kad egzistuoūt Konvenciją papildantys Europos Sąjungos procesinių teisių apsaugos standartai, kurie būtų tinkamai įgyvendinami ir taikomi valstybėse narėse.
- (9) Pastarojo meto tyrimai rodo, kad ekspertai plačiai pritaria Europos Sąjungos veiksmams, susijusiems su procesinėmis teisėmis, pasitelkiant teisės aktus ir kitas priemones, ir kad reikia stiprinti valstybių narių teisminių institucijų tarpusavio pasitikėjimą⁽¹⁾. Europos Parlamentas laikosi panašios nuomonės⁽²⁾. Stokholmo programai skirtame komunikate⁽³⁾ Europos Komisija pažymi, kad gynybos teisių stiprinimas yra būtinas siekiant išlaikyti valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą ir visuomenės pasitikėjimą Europos Sąjunga.
- (10) Diskusijose dėl procesinių teisių Europos Sąjungoje per pastaruosius kelerius metus nepasiekta jokių konkrečių rezultatų. Tačiau didelė pažanga padaryta teismo ir policijos bendradarbiavimo dėl priemonių, kurios sudaro palankesnes sąlygas teisminiam persekiojimui, srityje. Atėjo laikas imtis veiksmų siekiant gerinti šių priemonių ir asmens procesinių teisių apsaugos pusiausvyrą. Turėtų būti dedamos pastangos stiprinti procedūrines garantijas ir teisės viršenybės principo laikymąsi baudžiamuosiuose procesuose, nesvarbu, kurioje Europos Sąjungos vietoje piliečiai nuspręstų keliauti, studijuoti, dirbti ar gyventi.
- (11) Atsižvelgiant į šių klausimų svarbą ir sudėtingumą, atrodo, tikslinga juos spręsti palaipsniui, užtikrinant bendrą nuoseklumą. Ateityje vieną po kitos nagrinėjant atskiras sritis, galima sutelkti dėmesį į kiekvieną atskirą priemonę siekiant nustatyti problemas ir jas spręsti taip, kad kiekvienai priemonei būtų suteikta pridėtinė vertė.
- (12) Atsižvelgiant į tai, kad šios rezoliucijos priede nustatytas priemonių katalogas nėra baigtinis, Taryba taip pat turėtų apsvarstyti galimybę spręsti tame kataloge nenurodytų procesinių teisių apsaugos klausimą.
- (13) Visi nauji ES teisės aktai šioje srityje turėtų atitikti Konvencijoje taip, kaip ją aiškina Europos žmogaus teisių teismas, nustatytus būtiniausius standartus,

PRIĖMĖ ŠIĄ REZOLIUCIJĄ:

1. Europos Sąjungos lygiu turėtų būti imtasi veiksmų siekiant stiprinti įtariamųjų arba kaltinamųjų baudžiamuosiuose procesuose teises. Tokie veiksmai gali apimti teisės aktus ir kitas priemones.
2. Kaip būsimų veiksmų pagrindą Taryba patvirtina šios rezoliucijos priede išdėstytą „Veiksmų planą, skirtą įtariamųjų ar kaltinamųjų baudžiamuosiuose procesuose procesinėms teisėms stiprinti“ (toliau – veiksmų planas). Šiame veiksmų plane nurodytos teisės, kurias galėtų papildyti kitos teisės, yra laikomos pagrindinėmis procesinėmis teisėmis, o su šiomis teisėmis susijusiems veiksmams šiame etape turėtų būti teikiama pirmenybė.
3. Komisijos prašoma teikti pasiūlymus dėl veiksmų plane išdėstytų priemonių bei apsvarstyti galimybę pateikti F punkte minimą Žaliąją knygą.
4. Taryba išnagrinės visus pagal veiksmų planą pateiktus pasiūlymus ir išipareigoja juos nagrinėti pirmumo tvarka.
5. Taryba veiks visapusiškai bendradarbiaudama su Europos Parlamentu pagal taikomas taisykles ir deramai bendradarbiaus su Europos Taryba.

⁽¹⁾ Žr., *inter alia*, 2008 m. lapkričio 20 d. *Université Libre de Bruxelles* parengtą pranešimą „Tarpusavio pasitikėjimo baudžiamosiose bylose Europos Sąjungoje ateities analizė“.

⁽²⁾ Žr., pavyzdžiui, 2009 m. gegužės 7 d. Europos Parlamento rekomendacijos Tarybai dėl ES baudžiamosios teisenos erdvės kūrimo, dok. 2009/2012(INI), 1 punkto a papunktį.

⁽³⁾ „Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė piliečių labui“, COM(2009) 262/4 (4.2.2 punktas).

PRIEDAS

VEIKSMŲ PLANAS, SKIRTAS ĮTARIAMŲJŲ AR KALTINAMŲJŲ BAUDŽIAMUOSIUOSE PROCESUOSE PROCESINĖMS TEISĖMS STIPRINTI

Tvarka, kuria teisės nurodytos šiame veiksmų plane, yra orientacinė. Pabrėžiama, kad toliau pateikti paaiškinimai yra tik siūlomų veiksmų gairės ir jais nėra siekiama iš anksto reglamentuoti tikslią atitinkamų priemonių taikymo sritį ir turinį.

A priemonė: vertimas raštu ir žodžiu*Trumpas paaiškinimas*

Įtariamasis ar kaltinamasis turi turėti galimybę suprasti, kas vyksta, ir būti suprastas. Įtariamajam ar kaltinamajam, kuris nekalba kalba, kuri vartojama procese, ar jos nesupranta, bus reikalingas vertėjas žodžiu ir būtinų procesinių dokumentų vertimas raštu. Be to, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas klausos sutrikimų turinčių įtariamųjų ar kaltinamųjų poreikiams.

B priemonė: informacija apie teises ir informacija apie kaltinimus*Trumpas paaiškinimas*

Asmuo, kuris įtariamasis ar kaltinamas įvykdęs nusikaltimą, turėtų žodžiu ar atitinkamais atvejais raštu gauti informaciją apie savo pagrindines teises, pvz., pateikiant pranešimą apie teises. Be to, tas asmuo taip pat turėtų greitai gauti informaciją apie jam pateiktą kaltinimų pobūdį ir pagrindą. Asmuo, kuriam pareikšti kaltinimai, turėtų turėti teisę tinkamu laiku gauti informaciją, kuri būtina norint pasirengti gynybai, atsižvelgiant į tai, kad tai neturėtų turėti neigiamos įtakos deramai baudžiamojo proceso eigai.

C priemonė: teisinė konsultacija ir teisinė pagalba*Trumpas paaiškinimas*

Įtariamojo ar kaltinamojo baudžiamajame procese teisė anksčiausiame tinkamame tokio proceso etape gauti teisinę konsultaciją (per advokatą) yra viena iš pagrindinių teisių siekiant užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą; teisė gauti teisinę pagalbą turėtų užtikrinti veiksmingą galimybę pasinaudoti pirmiau nurodyta teise gauti teisinę konsultaciją.

D priemonė: giminių, darbdavių ir konsulinių įstaigų informavimas*Trumpas paaiškinimas*

Įtariamasis ar kaltinamasis, iš kurio atimta laisvė, nedelsiant informuojamas apie teisę, kad bent vienam asmeniui, pavyzdžiui, giminei, darbdaviui, būtų pranešta apie jo laisvės atėmimą, atsižvelgiant į tai, kad tai neturėtų turėti neigiamos įtakos deramai baudžiamojo proceso eigai. Be to, įtariamasis ar kaltinamasis, iš kurio laisvė atimama ne jo valstybėje, informuojamas apie teisę, kad apie jo laisvės atėmimą būtų pranešta kompetentingoms konsulinėms įstaigoms.

E priemonė: specialios pažeidžiamų įtariamųjų ar kaltinamųjų apsaugos priemonės*Trumpas paaiškinimas*

Siekiant užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą, svarbu skirti ypatingą dėmesį įtariamiesiems ar kaltinamiesiems, kurie negali suprasti ar stebėti proceso turinio ar prasmės, pavyzdžiui, dėl jų amžiaus, psichinės ar fizinės būklės.

F priemonė: Žalioji knyga dėl kardomojo kalinimo*Trumpas paaiškinimas*

Laikotarpis, kurį asmuo gali būti kalinamas prieš bylos nagrinėjimą teisme ir teismo nagrinėjimo metu, atskirose valstybėse narėse ženkliai skiriasi. Pernelyg ilgi kardomojo kalinimo laikotarpiai žalingi asmeniui, gali daryti neigiamą poveikį valstybių narių teismo bendradarbiavimui, ir jie neatspindi Europos Sąjungos propaguojamų vertybių. Tinkamos šios srities priemonės turėtų būti išnagrinėtos Žaliojoje knygoje.